

УДК: 338.48

Трусова А.О.
магістрантка, 11 МБ ЕМ групи
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
м. Запоріжжя, Україна
науковий керівник: к.е.н., доцент Кукіна Н.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СПЕЦИФІЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Освоєння нових напрямків, видів та форм забезпечення збалансованого потенціалу розвитку ринку туристичних послуг в Україні потребує обґрунтування особливих та специфічних його характеристик з метою визначення найбільш оптимальних варіантів розміщення туристичних дестинацій в регіонах, забезпечення їх конкурентоспроможності та економічної ефективності. Вирішення цих завдань в Україні під цим кутом є вкрай важливим, зважаючи на наявність в державі унікальних історичних, культурних пам'яток, природних лікувальних рекреацій, існуючого потужного туристичного рекреаційного комплексу, який надає послуги та виробляє додаткову вартість від туристичної продукції, з урахуванням принципів стійкого зростання [1].

Потенціал розвитку ринку туристичних послуг формується на засадах

інструментів прямого стимулювання економіки, відображається в дохідній частини бюджетів усіх рівнів, в ВВП, у збільшенні робочих місць в туристичній сфері, що у свою чергу створює передумови для подолання бідності та підвищення зайнятості населення різного статевовікового та професійно-кваліфікаційного складу.

Фундаментом потенціалу розвитку ринку туристичних послуг є нова основа розуміння сутності туризму, яка ґрунтується на основних документах Всесвітньої туристичної організації, що інтегрує погляди міжнародного співтовариства на дослідження і аналіз економіки туризму, встановлює підходи, визначення, класифікації та базовий набір даних і показників, які повинні бути частиною будь-якої національної системи статистики туризму. В ЮНВТО наголошено, що туризм є «соціальним, культурним та економічним явищем, що являє собою переміщення людей у країнах або місцях за межами їх звичайного середовища для особистих або ділових (професійних) цілей [8].

Так як сутність «потенціал розвитку ринку туристичних послуг» є комплексним поняттям, то його ключовими компонентами виступають «потенціал», «туристична послуга», «ринок», «ринок послуг». Послідовність дослідження сутності та специфічних характеристик потенціалу розвитку ринку туристичних послуг, розглянуто на рис. 1.

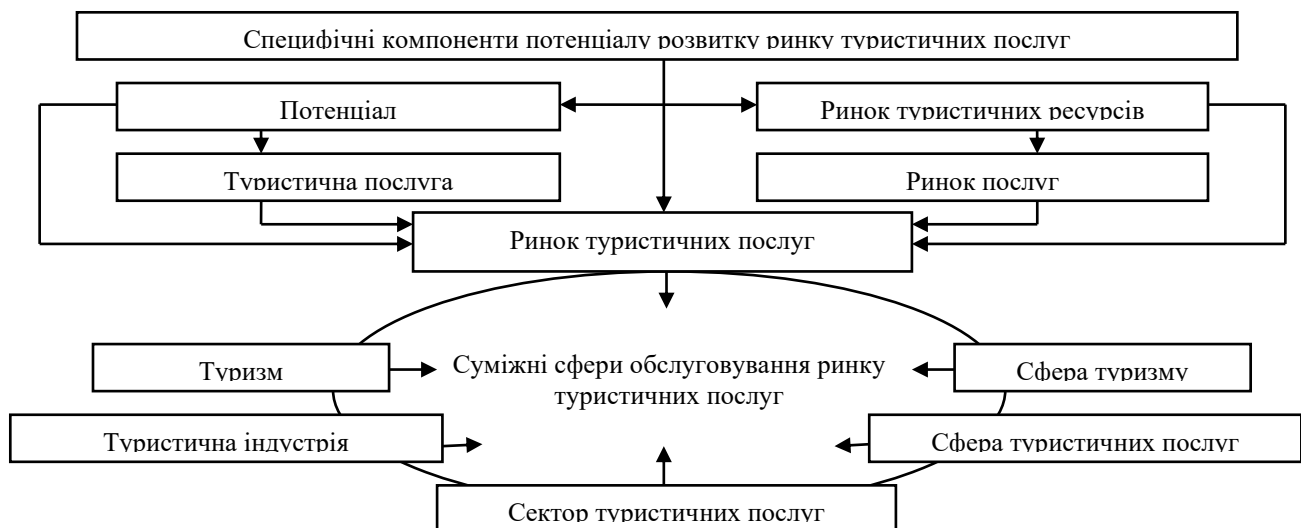

Рис. 1. Структурно-логічна схема формування потенціалу розвитку ринку туристичних послуг (джерело: розроблено автором)

Потенціал розвитку ринку туристичних послуг – це туристична сфера, яка здатна задовольняти потреби споживачів туристичних послуг, пов’язаних із відпочинком та змістовним проведенням дозвілля в подорожі (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика потенціалу ринку туристичних послуг

Ознаки обслуговування туристів на ринку туристичних послуг	Види обслуговування туристів
Спрямованість туристичних потоків	виїзний туризм (за кордон); внутрішній; в’їзний (іноземний); міжнародний
Охоплення території	внутрішньо регіональний; міжрегіональний; кругосвітний
Термін поїздки	туризм вихідного дня; короткостроковий; тривалий туризм
Сезонність	сезонний: літній, зимовий; міжсезонний; постійний
Принцип оплати та організація продажу	елітний (VIP); комерційний; соціальний; інтенсив-туризм
Ступінь організованості	на замовлення; самодіяльний; плановий організований
Демографічний та соціальний склад учасників подорожі	туризм дитячий; шкільний; молодіжний; сімейний; третього віку; інвалідів; за професійним складом
Форми організації подорожі	стаціонарний; тайм-шер; клубний; туризм самообслуговування
Засіб пересування	транспортний туризм та його підвиди: авіаційний, залізничний, автомобільний, водний (річковий, морський); туризм з активними засобами пересування – пішохідний, лижний, водний, вело- та мототуризм, кінний туризм, спелеотуризм
Мета подорожі	культурно-розважальний, пізнавальний; етнічний, релігійний, діловий, навчальний; спортивний, екстремальний; рекреаційний; промисловий; екологічний; екзотичний, пригодницький; гастрономічний

Джерело: побудовано за даними [2; 6-7]

Потенціал розвитку ринку туристичних послуг може визначатись на рівні регіон, країна, як система, в якій здійснюється процес перетворення туристично-екскурсійних послуг в гроші і зворотного перетворення грошових коштів на туристично-екскурсійні послуги [3].

Оскільки, сфера туристичної галузі достатньо різноманітна, тому потенціал розвитку ринку туристичних послуг умовно розподіляється на більш складові частини – готельні, транспортні, харчові, торговельні, комунальні, комунікаційні, посередницькі та інші послуги.

Потенціал туристичної галузі характеризується здатністю відтворення туристичного продукту на національному (локальному) рівні, наявністю

матеріальних, природних, інтелектуальних та інших ресурсів, до складу якого входять [4-5]: фінансовий потенціал туристичної галузі – наявність необхідного обсягу коштів для здійснення діяльності в туристичній галузі послуг; інвестиційний потенціал туристичної галузі – можливість для інвестування коштів у туристичні послуги на рівні регіонів країни; інноваційний потенціал туристичної галузі – наявність певних соціально-економічних ресурсів, які спрямовані на розробку та реалізацію нововведень в туристичних послугах з метою задоволення потреб туристів; соціальний потенціал туристичної галузі – наявність висококваліфікованого персоналу на ринку туристичних послуг, здатного ефективно та якісно працювати для досягнення поставленої мети; матеріально-технічний потенціал туристичної галузі – здатність регіонів країни відтворювати туристичний продукт; організаційно-управлінський потенціал туристичної галузі – наявність навичок та здібностей різних рівнів управління до формування, розвитку, організації туристичних послуг в регіонах країни; маркетинговий потенціал туристичної галузі – спроможність розробляти туристичні послуги за споживчими цінами, здатність просувати їх на ринок, стимулюючи попит на інноваційні туристичні продукти вітчизняні суб'єктів туристичного бізнесу; інформаційний потенціал туристичної галузі – можливість організаційно-технічних та інформаційних засобів просувати на ринку інноваційні туристичні продукти та послуги; інфраструктурний потенціал туристичної галузі – можливість якісного забезпечення потреб туристів послугами харчування, розміщення, транспорту, екскурсій підприємствами сфери обслуговування.

Отже, особливість та специфічні властивості потенціалу розвитку ринку туристичних послуг обумовлені напрямами ефективної взаємодії суб'єктів туристичну діяльність, яка посилює пріоритетні сфери соціального, економічного та культурного відродження окремих регіонів і всієї країни, що в свою чергу, сприяє зростанню іміджу туристичних destinations на міжнародному ринку туристичних послуг, зміцненню економіки країни, наповненню державного бюджету, створенню потужної туристичної галузі, зростанню

добробуту населення та збереженню історико-культурної спадщини.

Література:

1. Барабанова В.В., Богатирьова Г.А., Горіна Г.О. Маркетингові механізми розвитку індустрії туризму в умовах нестабільного середовища. *Журнал геології, географії та геоекології*. 2020. № 29(4). С. 625-636.
2. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. 2011. № 2. С. 62-68.
3. Бхола-Пол Х.М. Виклики туризму та можливості сталого розвитку: приклад Гренади, Барбадосу та Тобаго. *Журнал туризму та гостинного менеджменту*. 2015. №9-10. С. 204-213. URL: <http://www.davidpublisher.org/Public/uploads/Contribute/55dc2c742d782.pdf>.
4. Гальчинський А.С. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи: методологічні аспекти. Київ: Либідь. 2006. 347 с.
5. Гончаренко Н.І., Скляренко Я.І. П. (2017). Теоретико-методологічні основи дослідження туристичної політики Європейського Союзу. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Туризм»*. 2017. № 6. С. 161-166.
6. Гурьянова Л.С., Прокопович С.В. Моделі оцінки впливу міжрегіональної взаємодії на процеси конвергенції територіального розвитку. *Бізнес Інформ*. 2013. № 1. С. 62-67.
7. Джі Ч.Й., Файос-Сола Е. Міжнародний туризм: глобальна перспектива. Мадрид: Всесвітня туристична організація. 1997. 217 с.
8. Туристичний портал України. URL : <http://www.stejka.com/ukr>